

NCL. II, 139.23). «L'hom diligent / --- / doma y amansa / --- / ab lo lourar, los aguillons, / tots los falcons / —mudats e so<r>— / sparvés, açto<r>s, / al puny d'hom cuyten / ---», JRoig (*Spill*, 6747). «--- la humilitat que'l Sr. Rei d'Aragon havia --- podets-ho entendre als presons que, per honor de Déu, lexaven anar soltament: que anc no-s poc dir que'l rei Carles ne soltás negun --- ans con ne prenién negun, los tollien los *punys* e ls exorbaven; e açò hac molt de temps soferit l'almirall --- sí que a la fin veeren la gran desmesura que-n faïen; l'almirall pensà de tolre *punys* e exorbar, e con ells veeren açò, castigaren-se-n; e l'almirall fé atretal», Muntaner (fets de 1284, Casac. iv, 7.9). «Amb el cor en un *puny* 'amb inquietant angoixa' (Coromines, *O. C.*, 1237a7).

En el sentit de 'canell', cast. *muñeca*, fr. *poignet*. Fabra recomanà sempre que es digués *el puny de la mà*, cosa que sembla ben fundada àdhuc en el parlar de Bna., tot i que n'hi ha poca documentació escrita cat. o cast. (*DECH* iv, 696b50-52), però ha de ser el punt de partida de *puny de la camisa* o *del vestit*, que tant en cast. com en català, es troba des dels orígens de la llengua; generalment, en aquesta acc., substituït per *punyet*, que s'aplica al mateix canell en el Pirineu oriental: en ross. (Formiguera de Capcir, 1960; Alt Emp.: Espolla, 1958 etc.) i es documenta per al puny del vestir des de l'a. 1400 (*AlcM*, § 2, 1430, *DAG.*); «totes robes de draps de lana --- capes, gipons, caputxes, gonelles, caperons, *puniets*, calces ---», inv. Drasanes a. 1481 (ed. Moliné del *Consolat*, p. 232).

«PARTS DEL COS: la mà estesa --- lo call de la mà --- lo *puny* estret: pugnus; apretar fort la mà y fer *puny* ---; los nus dels dits en defora, quant està lo *puny* estret: condylus», OPou (*ThPu.*, 248). A Eiv. diuen *fer de puny* per 'boxar' (Macabich, «Di. de Ibiza», 5-II-1964, col. 2).

DERIV.: *Punyada* [Jaume I]: «Jh. Xrist --- se defès responent als juheus ---; ells, llevaren-se --- avalotadament contra ell --- e foragitaren-lo de la ciutat --- dient: —Muyra!— e bufets e *punyades* si-n corrien!», StVicentF (*Quar.*, 139.143); «pegar-se de *punyades*: pugnis certare», «donar a algú cosses y *punyades*: consindere aliquem pugnis et calcibus», OPou (*ThPu.*, 248, 251); men. «*punyades fetes*: dispost o amb intenció de pegar», Ferrer Ginart (*Rond.*, 225).

Punyal [Muntaner]: «jo fiu venir cent hòmens --- e fiu-los desguarnir, que faïa gran calor --- e en camisa e en bragues, cascun ab una darga e ab lança en la mà, e ab les espaes cintes e-l *punyal*, yo-ls fiu tots aparellar» (fets de 1306, Casac. vi, 73.27); «devise fer la batalla --- a peu, ab atxa de 7 palms --- spasa de 4 palms e mig --- *punyals* de dos palms e mig ---», JoMartorell (*Ag.* i, 232); «daga o *punyal*: sica, pugio», OPou (*ThPu.*, 173); *punyalada* [fi S. xv, Díeç], *La Punyalada* títol de l'obra mestra de MrnVayreda (V. el cap. xxv, 1.ª ed., p. 387, i, 297). *Punyalera* [1492, *DAG.*], *punyalera* mall. (*DAG.*); *punyaleria*; *punyalet* [mj. S. xiv, el *punyalet* del Rei Cerimoniós]; *apunyalet* [Lab. 1839]; *apunyalet* [id.]; *apunyalet*; *apunyalet*; *apunyalet* [Belv.]. *Punyejar*; *apu-*

nyejar.

Apunyar ant. 'empunyar, engrapar': «ab la lança *apu<n>yada*, pres un salt a través, ves la mar», Desclot (§ 102, NCL. III, 141.16); «*apunyat*, adv. 'amb el puny'» men. (Ferrer Ginart, *Rond.*, 212). *Apunyejar*, *-egar-se* [Lab. 1839]; «mes, per què aixís ton nom enlloro? / Potses tu plores, com jo ploro, / potses tu 't desesperes de neguit, com faig jo! / Potses, pobreta, *i'apunyegues*, / vestit y trenes esllanegues, / potsé 'ls llençols y conxa regues, / febroza revolcant-hi, del cor en l'estretor», Verdaguer, c. 1865 (*Rialles y Plors*, en *Jovenivoles*, *O. C. Pop.* xxix, 214). «MARINA: --- lo meu amor és tan gran! / CONRADO: Sí, allò que diuhen: de tant que t'estimo *i'apunyego*» [en efecte, això seguia essent frase comuna proverbial a Bna. 1914-25 ---], Pitarra (*Mercat de Calaf, Gatades*, 287); «tots els balladors, fets un embull, *s'apunyegavan* mútuament, sense saber lo que's feyan», MrnVayreda (*Puny*. II, 67 (58)); *apunyegada*, *apunyegador*, *apunyegaire*; *empunyejar*; *apunyegament*. Cf. prov. *poungugú*: «de la pastiero / emé d'òli novèu lou pan ben *poungugú* / e li fougasso trauquihado / ---», *Calendau* I, 50.7 (trad. «le pain bien travaillé»); però aquest sembla ser tret d'un *fenhegut*, participi de *fénher* 'pastar (el pa)', alterat per influència de PUNGERE. *Punyec*.

+*Despunyat* 'mutilat del puny, a qui han tallat el puny': *Joanico lo Despunyat* sobrenom d'un alcavot, Val. 1460 (Gual C., *Congr. Hi. Cor. Ar.* iv, 492). *Espunyar*. «Los *espunyat*s poden servir de anar, e poden ésser correus, e portar càrrecs al coll, o calcigar cuyram o semblants coses; aquells qui són sens peus, poden ensenyar a infants a escriure, o revendre a la plaça», Eiximenis (*Regiment*, cap. 378).

Empunyar [DTO. 1647]: «--- Catalunya / --- veuràs que *empunya* / armas que Gascunya / tem ---» romanço imprès a Bna. el 1707 (MilàF, *Romlo.*, 1853, p. 85); *empunyat* 'corpès amb vehemència': no aguantant l'ancià la grandiosa Imatge, «un xiscle horrorós de la multitud --- dones que es tapen els ulls per no veure el sacrilegi, i les mans ferrenyes del picapedrer que tomen el Sant Crist per la cintura --- mentre en l'ànima *empunyada* del poble es fa una dolça dispersió que obre els pits encongits ---», Coromines (*Avi dels Musols* x, en *J. Apòstol*, 191); «Lo garrot i l'escopeta, / 4^a la falç i la forqueta, / oh catalans, amb valor *empunye*m; / ja la campana sona, / lo canó ja retrona, / anem, anem, republicans, anem», de l'himne republicà *La Campana*, escrit per Abdon Tarrades, a. 1841; formació comuna en romànic, fr. *empoigner*, cast. *empuñar* [1495; Góngora, 1582, ed. Foulché I, 35; II, 39; Quevedo; Jáuregui etc.]; *empunyadura* [DTO. 1647].

Punyeta significa pròpiament 'masturbació', comú amb el cast. *puñeta* i l'it. *pugnetta* 'masturbació' (it. vg. *fapugnette*, Bolonya *fapugétt* 'persona intrigant i molesta', 'noi, per escarni', Tagliavini, *ARom.* xxii, 250n.); el cast. *puñeta* usat maledictòriament com el nostre mot, consta amb el dit sentit propi ja el 1505, en *PAlc.*: «hazer la *puñeta* en las mesmas manos», definició que explica en forma evident l'ús obscè de *fer-*